

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ: ΑΜΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ 30ΩΡΟΥ & ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Γεώργιος Σταμπούλης,
Αν. Καθηγητής, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ:
ΑΜΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ 30ΩΡΟΥ
& ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Γεώργιος Σταμπουλής,
Αν. Καθηγητής, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σεπτέμβριος 2022

Σύνοψη

Η μείωση του χρόνου εργασίας αποτελεί εμβληματική δέσμευση για την Αριστερά του 21ου αιώνα, σε συνθήκες ψηφιακής επανάστασης που αλλάζουν τα δεδομένα για την εργασία και την παραγωγή, και αναγνωρίζεται ως προτεραιότητα από προοδευτικές δυνάμεις σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, σε επίπεδο υλοποίησης πολιτικής αποτελεί στόχο που πρέπει να υλοποιηθεί σε πρώτο πολιτικό χρόνο, για να έχει και πολιτικά αποτελέσματα και σχετικά ευνοϊκές συνθήκες, στην αρχή μιας κυβερνητικής περιόδου.

Η μείωση σε 35 ώρες με πειραματική εφαρμογή μάλλον δεν θα έχει εμφανή αποτελέσματα και ενδεχομένως δίνει την αίσθηση έλλειψης πίστης στον καθολικό χαρακτήρα που χρειάζεται να έχει εγχέρισμα.

Πιθανή πειραματική εφαρμογή στον δημόσιο τομέα μπορεί να είναι εφικτή, αλλά είναι προβληματική επικοινωνιακά και πρακτικά δεν προετοιμάζει το έδαφος για την εφαρμογή του στον ιδιωτικό τομέα.

Από την άλλη το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό σύστημα είναι αναποτελεσματικό στην αντιμετώπιση των αναγκών των ηλικιωμένων (χαμηλές ή καθόλου συντάξεις για την πλειοψηφία) και επιβαρύνει δημοσιονομικά (>10% του ΑΕΠ από τον ΚΠΥ) και λειτουργικά την οικονομία (εισφορές 26 δισ.. ευρώ, 15,7% του ΑΕΠ).

Είναι ένα άδικο δεύτερο φορολογικό σύστημα που επιβαρύνει την εργασία για δαπάνες που θα πρέπει να βασίζονται στη γενική φορολογία (υγεία, ανεργία, αναπηρία κλπ.) και αποθαρρύνει τις προσλήψεις. Αποκλείει τους μη αμειβόμενους εργαζόμενους και, σε συνθήκες επισφάλειας, θα καταλήξει σε πολύ χαμηλές συντάξεις για τις επόμενες γενιές.

Η πρόταση που περιγράφεται συνοπτικά παρακάτω συνοψίζεται στα εξής:

- Άμεση μείωση του χρόνου πλήρους απασχόλησης από 40 σε 30 ώρες την εβδομάδα (6ωρο/5μερο)
- Κατάργηση ασφαλιστικών εισφορών εργοδοτών και εργαζομένων (πλην επικουρικής)
- Θέσπιση οριζόντιας καθολικής εθνικής σύνταξης με κριτήριο τη φορολογική κατοίκηση της τάξης των 900 ευρώ σε τρέχουσες τιμές.
- Εθελοντική μετάβαση όλων των επικουρικών σε ενιαία ευέλικτη επικουρική (οι εργαζόμενοι θα μπορούν ανάλογα με τις ανάγκες τους να αποφασίζουν για το ύψος της εισφοράς, εντός κάποιων ορίων) από ειδικό φορέα διαχείρισης (επενδυτικό-αναπτυξιακό Ταμείο) εντός ή υπό την επίβλεψη της Αναπτυξιακής Τράπεζας, όπου και θα κεφαλαιοποιούνται ατομικά οι εισφορές των ασφαλισμένων με ευέλικτο τρόπο, ανάλογα με την εργασιακή κατάστασή, με κρατική εγγύηση - Όσοι επιλέξουν αυτόνομο επικουρικό (επαγγελματικό) ταμείο δεν θα έχουν κρατική εγγύηση
- Αύξηση της αποζημίωσης των υπερωριών
- Μετακίνηση μέρους (π.χ. 1500-2000) των εργαζομένων του ΕΦΚΑ στο ΣΕΠΕ

Τα αποτελέσματα της εφαρμογής θα είναι:

- Δημιουργία 600+ χιλιάδων θέσεων εργασίας
- Μείωση του συνολικού μισθολογικού κόστους των επιχειρήσεων κατά 5%-10%
- Δημιουργία αναπτυξιακού πόρου από τις επικουρικές και αποθάρρυνση της ιδιωτικοποίησης του ασφαλιστικού συστήματος
- Παράθυρο για εξορθολογισμό της φορολογικής πολιτικής σε προοδευτική κατεύθυνση, καθώς μειώνονται οι ασφαλιστικές επιβαρύνσεις επιχειρήσεων και αυτό-απασχολούμενων και απλοποιείται η λειτουργία του συστήματος, των επιχειρήσεων και των πολιτών
- Σημαντική και άμεση αύξηση των (οικογενειακών) εισοδημάτων και της κατανάλωσης
- Βελτίωση της παραγωγικότητας, αύξηση της ζήτησης των επιχειρήσεων και μείωση του λειτουργικού κόστους
- Βελτίωση των κοινωνικών και πολιτικών συσχετισμών υπέρ της εργασίας,
- Ενθάρρυνση των μακροπρόθεσμων επενδύσεων σε τεχνογνωσία, καινοτομία.

Η σημασία της απασχόλησης και της ανεργίας

Το ζήτημα της ανεργίας (και συναφώς της απασχόλησης) είναι κορυφαίο στην ιεράρχηση των πολιτών, ιδίως στην περίοδο της κρίσης.

Το χαμηλό ποσοστό απασχόλησης συνδέεται με τους χαμηλούς μισθούς, την απομάκρυνση από την εργασία, την αύξηση των «ελαστικών» μορφών μερικής απασχόλησης.

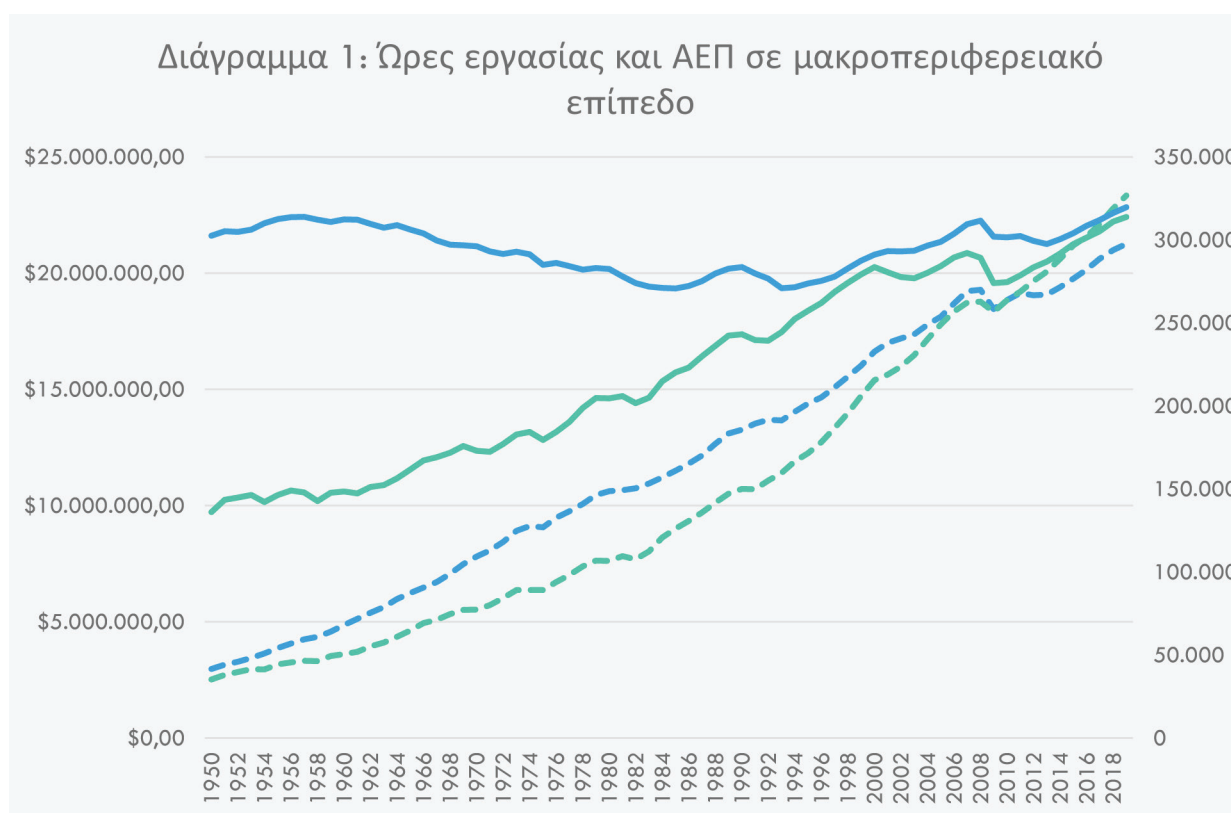
Συνδέεται άμεσα με κορυφαία ζητήματα όπως οι ανισότητες και η φτώχεια, η επισφάλεια, η δημόσια υγεία, η (αν)ασφάλεια, η βία και εγκληματικότητα, η άνοδος της ακροδεξιάς και η ανάπτυξη σχέσεων επιδεινούμενης εκμετάλλευσης και εξάρτησης.

Σήμερα μεγάλο μέρος της ανεργίας κρύβεται στις συνθήκες επισφαλούς εργασίας (μερική απασχόληση, απλήρωτες υπερωρίες κλπ.) επιδεινώνοντας το πρόβλημα της «άεργης ανάπτυξης».

Η άεργη ανάπτυξη είναι αποτέλεσμα της τεχνολογικής αλλαγής που μετά το 2ο Παγκόσμιο συνετέλεσε στην μεγέθυνση δίχως αντίστοιχη αύξηση της ποσότητας εργασίας (σε ώρες) (Διάγραμμα 1).

Η ψηφιακή επανάσταση θα επιταχύνει τη μείωση του απαιτούμενου χρόνου εργασίας και θα οξύνει το πρόβλημα της άεργης ανάπτυξης.

Η μείωση του χρόνου εργασίας αποτελεί «μονόδρομο», που απαιτεί ειδικό σχεδιασμό.

Η πρόκληση της μείωσης του χρόνου πλήρους απασχόλησης

Αποτελεί κορυφαία και εμβληματική παρέμβαση, καταλυτική στο πολιτικό αποτέλεσμα που παράγεται.

Η μείωση θα πρέπει να γίνει:

- δίχως να μειωθούν τα εισοδήματα (το αντίθετο), αλλά ούτε και το κόστος παραγωγής,
- με άμεσο, πρακτικά εφαρμόσιμο τρόπο,
- σε σύντομο πολιτικό χρόνο,
- δίχως σημαντικό δημοσιονομικό κόστος.

Η πρόκληση της αλλαγής του συνταξιοδοτικού

Το συνταξιοδοτικό αποτελεί τη μεγαλύτερη οικονομική πρόκληση (16% του ΑΕΠ).

Έχει **υψηλό λειτουργικό** (εισφορές 15.7% του ΑΕΠ) και **δημοσιονομικό κόστος** (>9% ΑΕΠ) ενώ το **85-90% των κύριων συντάξεων καλύπτεται από τον προϋπολογισμό** (φορολογία).

Επιβαρύνει τη λειτουργία της οικονομίας (μη μισθολογικό και διοικητικό κόστος) και αποτελεί αντικίνητρο για προσλήψεις και ίδρυση επιχειρήσεων ή συνιστά παράγοντα εισφοροαποφυγής.

Είναι αναποτελεσματικό: 83% κάλυψη των άνω των 67 ετών (1/6 δίχως σύνταξη), χαμηλό εισόδημα για το μεγάλο μέρος των συνταξιούχων, επιβράβευση της πρόωρης συνταξιοδότησης κλπ.

Είναι άδικο: αποτελεί δεύτερο φορολογικό σύστημα για την εργασία που, μέσω των εισφορών, πληρώνει επίσης για ανεργία, υγεία, ασφάλεια, στέγη, κατάρτιση κλπ., τα οποία θα πρέπει να αποτελούν μέριμνα και βάρος της κεντρικής φορολογίας.

Δύσκολα, στο μέλλον, θα εξασφαλίζουν οι νεότεροι αξιοπρεπή σύνταξη (απαιτείται υψηλός μέσος μισθός για μεγάλο χρονικό διάστημα, δύσκολο σε συνθήκες χαμηλής απασχόλησης).

Η τομή της αλλαγής σε ένα σύστημα καθολικής κύριας σύνταξης χρηματοδοτούμενο πλήρως από τη φορολογία (δίχως εισφορές) επιλύει όλα τα παραπάνω προβλήματα, με απλό και αποτελεσματικό τρόπο.

Το βασικό πρόβλημα στη μετάβαση σε σύστημα καθολικής σύνταξης δίχως εισφορές είναι κυρίως η κάλυψη της μεταβατικής περιόδου (πρόωρες και υψηλές συντάξεις και κατοχυρωμένες συντάξεις).

Αυτή ακριβώς καλύπτεται μόνο από την εφαρμογή του 30ωρου, με τα φορολογικά έσοδα από την επιπλέον κατανάλωση.

Ιστορική ευκαιρία ο συνδυασμός με την αλλαγή του συνταξιοδοτικού

Υπάρχει σήμερα παράθυρο ευκαιρίας για την ταυτόχρονη αντιμετώπιση των δύο προκλήσεων:

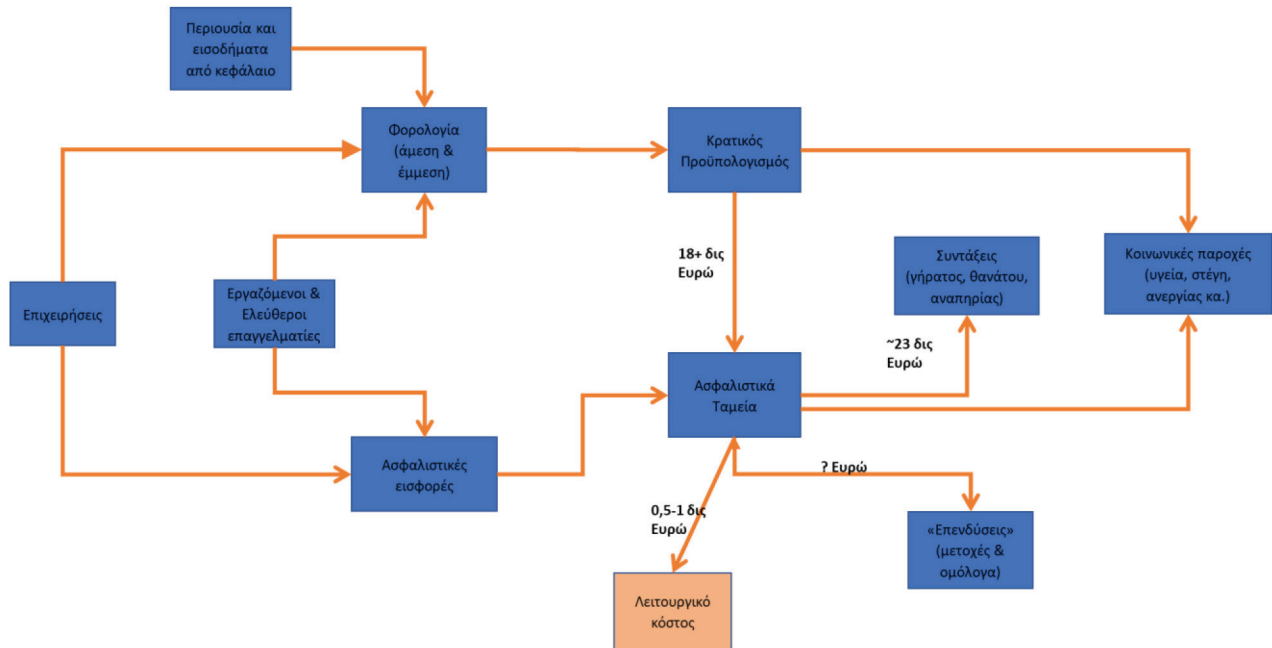
- **μείωση της πλήρους απασχόλησης από 40 σε 30 ώρες την εβδομάδα (5 ημέρες X 6 ώρες)** με ταυτόχρονη κατάργηση όλων των εισφορών πλην επικουρικής σύνταξης
- **θέσπιση καθολικής κρατικής σύνταξης (δίχως εισφορές)** με κριτήριο τη φορολογική κατοίκηση (π.χ. 80% των εισοδημάτων για τουλάχιστον 20 έτη)
- **θεσμοθέτηση ατομικής επικουρικής σύνταξης μέσω της Αναπτυξιακής Τράπεζας** (ευέλικτα δίχως ανάγκη αλλαγής Ταμείων κλπ.)

Προτείνεται δηλαδή η μετάβαση από το διπλό φορολογικό σύστημα σε απλό, με διακριτό κλάδο επικουρικής ασφάλισης. Το νέο σύστημα θα είναι:

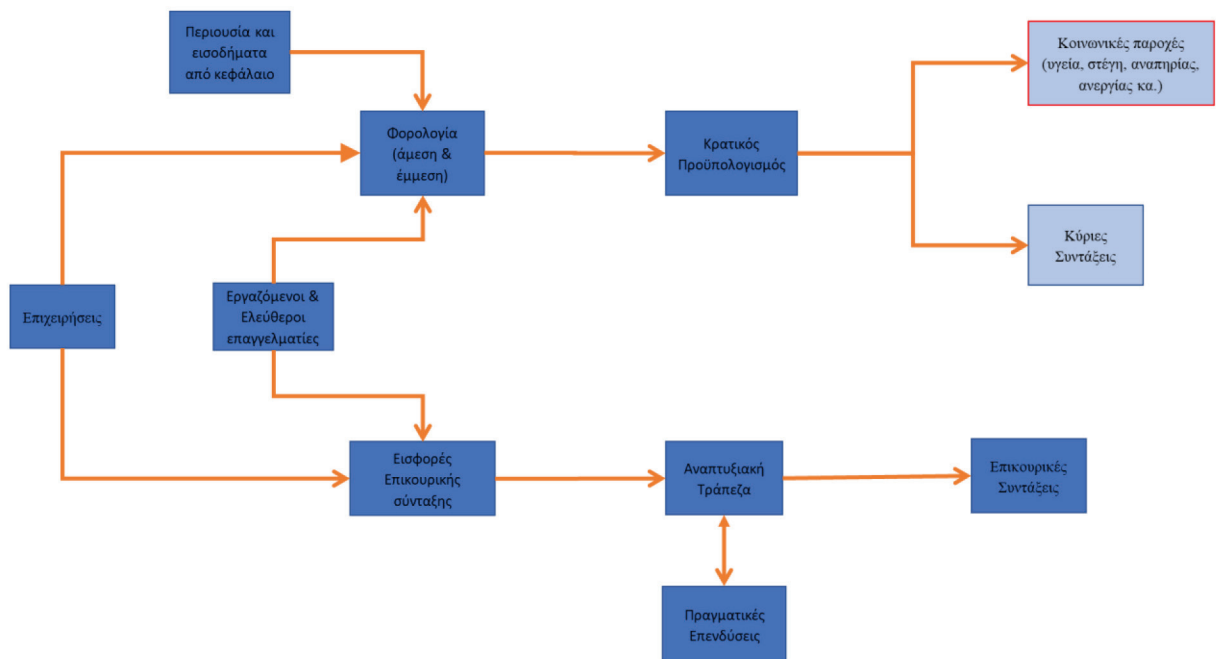
- κοινωνικά πιο δίκαιο, καθώς σημαντικά δημόσια αγαθά και δικαιώματα όπως η υγεία, η κατάρτιση, η ασφάλεια, η σύνταξη γήρατος θα καλύπτονται από τη φορολογία,
- απλούστερο στη λειτουργία, για το δημόσιο, τις επιχειρήσεις, τους πολίτες και την οικονομία.

Σχήμα 1^α: από το διπλό φορολογικό σύστημα

Σχήμα 1^β: σε απλό φορολογικό σύστημα και επικουρικό συνταξιοδοτικό

Αποτελέσματα:

Η αλλαγή επηρεάζει με διαφορετικούς τρόπους σχεδόν το σύνολο του πληθυσμού και των επιχειρήσεων. Για κάθε κατηγορία θα υπάρχουν διαφορετικά απτά και άμεσα οφέλη:

Πίνακας 1: οφέλη ανά κατηγορία επηρεαζόμενων

Κατηγορία	Πλήθος	Οφέλη
Μισθωτοί	3.000.000	- Μείωση χρόνου εργασίας, - Αύξηση ωρομισθίου
Άνεργοι	1.000.000	- Εργασιακή ασφάλεια, μείωση ανεργίας - Εισοδήματα
Επιχειρήσεις >10 εργαζόμενους	45.000	- Αύξηση κατανάλωσης, - Αύξηση παραγωγικότητας, - Μείωση διοικητικού και εργατικού κόστους, - Βελτίωση εργασιακού κλίματος, - Βελτίωση ποιότητας
Ελεύθεροι επαγγελματίες και μικρο-επιχειρηματίες	1.250.000	- Απαλλαγή από εισφορές και συναφές διοικητικό βάρος, - Κίνητρο για συγχώνευση σε επιχειρήσεις και συνεταιρισμούς - Ποιότητα ζωής καθώς θα αποτελέσει κίνητρο για συγχωνεύσεις και συνεταιρισμούς, και - Αύξηση παραγωγικότητας
Χαμηλοσυνταξιούχοι	1.400.000	- Αύξηση σύνταξης (για χαμηλοσυνταξιούχους), - Μείωση ανάγκης κάλυψης αναγκών τέκνων (λόγω ανεργίας κλπ.)
Νοικοκυριά	3.000.000	- Αύξηση συνολικού εισοδήματος
Νέοι (18-35)	1.500.000	- Βελτίωση προοπτικής, δυνατότητα σχεδιασμού, οικογένειας κλπ.

Νέες θέσεις εργασίας:

Οι νέες θέσεις εργασίας θα προκύψουν κυρίως από τους 1,8 εκατομμύρια εργαζόμενους σε επιχειρήσεις άνω των 10 ατόμων (δεν περιλαμβάνονται οργανισμοί του Δημοσίου και εκπαίδευσης). Υπολογίζεται αναλογία 1 νέας θέσης για 3 υφιστάμενες και ένα περιθώριο εξοικονόμησης 20% (θέσεων εργασίας που δε θα χρειασθεί να δημιουργηθούν) από την αναδιοργάνωση¹, άρα αρχικά με την εφαρμογή 500.000 νέες θέσεις εργασίας.

¹ Υπολογίζεται σήμερα ότι μέχρι και 2 ώρες του 8ωρου δεν είναι παραγωγικές για διάφορους λόγους (διαλείμματα, πτώση της παραγωγικότητας στο τέλος της βάρδιας κλπ.). Η παραδοχή 20% είναι μάλλον απαισιόδοξο σενάριο (κατά της πρότασης που διατυπώνεται εδώ).

Από το υπόλοιπο 1,6 εκατ. ελεύθερους επαγγελματίες και μικροεπιχειρήσεις εκτιμάται ότι θα υπάρξουν αναλογικά λιγότερες επιπλέον θέσεις εργασίας (100.000, δηλαδή 1 ανά 16) με την απελευθέρωση πόρων από τις εισφορές, σε θέσεις εργασίας που η απασχόληση γίνεται με μπλοκάκι αλλά είναι ουσιαστικά θέση μισθωτής εργασίας.

Σε δεύτερο χρόνο, αλλά σχετικά άμεσα, από την αύξηση της κατανάλωσης και τη διευκόλυνση συγχώνευσης για επιχειρήσεις και συνεταιρισμούς.

Στο Δημόσιο προβλέπεται - πέρα των από το πρόγραμμά μας προσλήψεων σε παιδεία, υγεία κλπ. - πρόσθετη απασχόληση για το 25% των εργαζομένων σε υγεία, πυροσβεστική, τομείς των ΟΤΑ και παρόμοιες υπηρεσίες.

Αυτό συνεπάγεται 50.000 νέες θέσεις εργασίας (πέραν όσων προβλέπονται για την κάλυψη των αναγκών σε υγεία, παιδεία κλπ.) με επιπλέον δημοσιονομικό κόστος 1-1.5 δισ. Ευρώ.

Στον υπόλοιπο δημόσιο τομέα η μείωση του χρόνου εργασίας μπορεί να συνδυασθεί (και ως κίνητρο) με την αναδιοργάνωσή στο πλαίσιο της ψηφιακής μετάβασης.

Μείωση κόστους για τις επιχειρήσεις

Από την αλλαγή οι επιχειρήσεις ωφελούνται με τρεις τρόπους (Πίνακας 2):

- μικρή μείωση από την κατάργηση των εισφορών (εφόσον εφαρμόσουν την αλλαγή από 3 σε 4 εργαζόμενους στο 100%,
- επειδή οι νέοι εργαζόμενοι θα έχουν αρχικό μισθό χαμηλότερο του μέσου μισθού(π.χ. 80% του μέσου) προκύπτει επιπλέον μείωση κόστους (5% και συνολικά 6,22%)
- κατά το ποσοστό που θα εξοικονομήσουν θέσεις εργασίας από την αύξηση της παραγωγικότητας και την αναδιοργάνωσή τους (π.χ. αν στις 10 θέσεις εργασίας δημιουργήσουν 3 τότε έχουν συνολική μείωση κόστους 7,58%)
- Με την παραδοχή για εξοικονόμηση 20% της απαιτούμενης εργασίας λόγω της μείωσης του χρόνου απασχόλησης κατά την αναδιοργάνωση το όφελος θα ξεπεράσει το 10%

με εισφορές 2021	Σενάριο A:	Σενάριο B:	Σενάριο B:
	επικουρική 0%	επικουρική 3.25%	επικουρική 2%
Σημερινός ονομαστικός μισθός	1000	1000	1000
Σημερινός καθαρός μισθός	855.80	855.80	855.80
Νέος καθαρός μισθός	855.80	855.80	855.80
Εισφορά επικουρικής x2 (εργαζ + εργοδ)	0.00%	6.5%	4.00%
Νέος ονομαστικός	855.80	884.55	873.27
Παλιό κόστος ανά εργαζόμενο	1225.40	1225.40	1225.40
Νέο κόστος ανά εργαζόμενο	855.80	913.30	890.73
Συνολικό κόστος με 40ωρο (3 εργαζόμενοι)	3676.20	3676.20	3676.20
Συνολικό κόστος με 30ωρο (4 εργαζόμενοι)	3423.20	3653.18	3562.92
Εξοικονόμηση επιχείρησης	6.88%	0.63%	3.08%
Σημερινό πραγματικό ωρομίσθιο	106.98	106.98	106.98
Νέο πραγματικό ωρομίσθιο	142.63	142.63	142.63
Αύξηση πραγματικού ωρομισθίου	33.33%	33.33%	33.33%
Νέοι εργαζόμενοι στο 80% του μέσου μισθού			
Συνολικό κόστος με 30ωρο (νέοι στο 80%)	3252.04	3447.54	3370.806
Εξοικονόμηση επιχείρησης	11.54%	6.22%	8.31%
επιχείρηση 10 ατόμων με 3 νέους στο μέσο μισθό			
Συνολικό κόστος με 40ωρο (10 εργαζόμενοι)	12254	12254	12254
Συνολικό κόστος με 30ωρο (13 εργαζόμενοι)	11125.4	11872.9	11579.49
Εξοικονόμηση επιχείρησης	9.21%	3.11%	5.50%
επιχείρηση 10 ατόμων με 3 νέους στο 80% του μέσου μισθού			
Συνολικό κόστος με 40ωρο (10 εργαζόμενοι)	12254	12254	12254
Συνολικό κόστος με 30ωρο (13 εργαζόμενοι)	10611.92	11324.92	11045.052
Εξοικονόμηση επιχείρησης	13.40%	7.58%	9.87%

Με την αλλαγή θα βελτιωθεί και η δυνατότητα αποπληρωμής παλαιών - φορολογικών και ασφαλιστικών - οφειλών επιχειρήσεων, εξέλιξη που θα δημιουργήσει πρόσθετα έσοδα κατά την περίοδο προσαρμογής του συστήματος.

Πώς θα καλυφθεί το κενό για τις συντάξεις και υγεία, πρόνοια κλπ.;

Οι βασικές δαπάνες² του ΕΦΚΑ αφορούν τις κύριες και επικουρικές συντάξεις (22 και 4 δις. αντίστοιχα).

Οι επικουρικές καλύπτονται από τις αντίστοιχες κρατήσεις (δεν προβλέπεται συνδρομή του ΚΠΥ), ενώ από την αύξηση της απασχόλησης θα προκύψει θετικό αποτέλεσμα.

Συνεπώς το βασικό ερώτημα είναι πως θα καλύπτεται η δαπάνη για κύριες συντάξεις μετά την κατάργηση των εισφορών. Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται οι κύριες κατηγορίες δαπάνης που θα αναπληρώσουν το «κενό»:

- Η επιχορήγηση (15,8 δις το 2020) που ήδη δίνεται από τον ΚΠΥ (με τον περιορισμό του 9%) και περιλαμβάνει και τις εισφορές για τους Δημοσίους Υπαλλήλους.
- Η επιχορήγηση του ΑΚΑΓΕ (που πλέον δεν έχει λόγο ύπαρξης), η οποία τα τελευταία έτη μεταβιβάζεται στη συνέχεια στον ΕΦΚΑ, σχεδόν στο σύνολό της
- Οι δαπάνες λειτουργίας του ΕΦΚΑ, κατά το μη μισθολογικό μέρος κόστος. Η μισθοδοσία (0,2 δις.) θα παραμείνει είτε για το προσωπικό που θα εξυπηρετεί τους ασφαλισμένους κατά τη μεταβατική περίοδο, είτε τις επικουρικές (σε νέο φορέα) είτε σε άλλους φορείς (π.χ. ΣΕΠΕ)³. Σε κάθε περίπτωση το μεγαλύτερο μέρος της μη μισθολογικής δαπάνης (ενοίκια κλπ.) δεν θα είναι πλέον απαραίτητο.
- Από τη βελτίωση των εισοδημάτων - με την αύξηση της απασχόλησης και της κάλυψης του συνόλου των σε ηλικία σύνταξης - θα προκύψει μείωση των αναγκών για δαπάνες του ΟΠΕΚΑ κατά περίπου 1,5 δις.⁴ - Η κρατική επιδότηση για τις συντάξεις της ΔΕΗ επίσης θα ενσωματωθούν στο νέο σύστημα.

² Που καλύπτονται από τις εισφορές και τον ΚΠΥ, δεν περιλαμβάνονται άλλες χρηματοροές που αντισταθμίζονται.

³ Χρειάζεται νομοτεχνική επεξεργασία για μετατάξεις-κινητικότητα.

⁴ Δεν υπολογίζονται μειώσεις στα δαπάνες για επιδόματα ανεργίας, καθώς δίνεται πλέον η δυνατότητα αύξησής τους.

- Θα εκλείψει, λόγω της απλοποίησης η ανάγκη επιχορήγησης του ΕΦΚΑ για «λοιπούς σκοπούς».
- Τέλος, υπάρχει μεγάλη δυνατότητα αύξησης της απόδοσης από την αξιοποίηση της περιουσία του ΕΦΚΑ (2 δισ. σύμφωνα με τον ΚΠΥ του 2021).

Κατηγορία δαπάνης που «εξοικονομείται»	Ποσό (σε δισ. ευρώ)
Επιχορήγηση από ΚΠΥ	15,8
Επιχορήγηση ΑΚΑΓΕ από ΚΠΥ	0,6
Λειτουργία ΕΦΚΑ	0,6
μείωση των αναγκών ΟΠΕΚΑ	1,5
ΔΕΗ	0,6
Λοιποί σκοποί	0,9
Οφειλές και αποδόσεις της περιουσίας του ΕΦΚΑ	2
Συνολική «Εξοικονόμηση»	22

Συνεπώς, το σημερινό πόσο δαπάνης για κύριες συντάξεις καλύπτεται από τις άμεσες επιπτώσεις της προτεινόμενης αλλαγής.

Οι δαπάνες για αναπηρικές, άλλες παροχές, ΟΑΕΔ και ΕΟΠΠΥ (συνολικά 10,2 δισ. ευρώ) είναι κοινωνικά και πολιτικά ορθό να καλύπτονται από τη γενική φορολογία και όχι από τη φορολόγηση της εργασίας. Στο ποσό αυτό θα πρέπει να προστεθεί η επιπλέον δαπάνη που θα προκύψει από την εφαρμογή του 30ωρου σε υγεία, παιδεία, πυροσβεστική κλπ.

Κατηγορία δαπάνης που μεταφέρεται στον ΚΠΥ	Ποσό (σε δισ. ευρώ)
Αναπηρικές (κύριες):	3,1
για άλλες παροχές	1,3
για άλλους φορείς:	
ο ΟΑΕΔ:	1,2
ο ΕΟΠΠΥ (υγεία):	4,6
Δαπάνη νέων δημοσίων υπαλλήλων (υγεία κλπ)	1,5
Σύνολο που μεταφέρεται στον ΚΠΥ	11,7

Από τη αλλαγή του συστήματος προκύπτει λοιπόν χρηματοδοτικό κενό συνολικά 11,7 δισ.

Από τις κρατήσεις 26,2 δισ. (15,2 για ασφαλιστικές εισφορές +11 υπέρ Δημοσίου και τρίτων, σήμερα 15,7% του ΑΕΠ υπέρ δημοσίου και τρίτων - ΟΑΕΔ, υγεία κλπ.), τα 24 αντιστοιχούν σε κύριες συντάξεις και άλλους σκοπούς εκτός των επικουρικών που θα παραμείνουν.

Με την παραδοχή ότι τα 4 αφορούν υψηλά εισοδήματα και θα μετατραπούν σε αποταμίευση, τα υπόλοιπα 20 θα μετατραπούν σε κατανάλωση (ανεξάρτητα από το πόσες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν)⁵ από την οποία θα παραχθεί, από φόρους κατανάλωσης, φορολογικό έσοδο 4 δισ. (το οποίο θα φτάσει τα 5 δισ. αν υπολογίσουμε και την πολλαπλασιαστική επίδραση στην κατανάλωση - συντηρητική εκτίμηση +0.2).⁶ Πιο συγκεκριμένα, 8-9 δισ. εκτιμάται ότι θα κατευθυνθούν σε μισθοδοσία των νέων θέσεων εργασίας και τα υπόλοιπα σε εισόδημα των ελεύθερων επαγγελματιών, που στη μεγάλη πλειοψηφία τους έχουν οριακό εισόδημα.

Συνεπώς υπερκαλύπτεται το απαιτούμενο ποσό για την κάλυψη των συντάξεων δίχως να υπάρχει ανάγκη μείωσης τους, ενώ το συνολικό δημοσιονομικό κενό που προκύπτει (και προέρχεται από τις μη συνταξιοδοτικές δαπάνες) θα είναι 7,7 δισ. (4% του ΑΕΠ), το οποίο θα πρέπει να καλυφθεί από τη φορολογία και τον εξορθολογισμό των δαπανών.

Πρέπει να τονισθεί ότι η συνολική επιβάρυνση της οικονομίας σε μη μισθολογικό κόστος θα έχει μειωθεί κατά περίπου 24 δισ. (26,2 μείον εισφορές για επικουρική), έναντι των 7,5 δισ. που πρέπει να αντληθούν από τη φορολογία.

Εν ολίγοις, γίνεται ευκολότερος ο εξορθολογισμός της φορολογικής πολιτικής σε προοδευτική κατεύθυνση (ξεκινώντας από τα υψηλά εισοδήματα - και την ένταξη όλων των εισοδημάτων στην κλίμακα - και αντίστοιχα την προοδευτική φορολόγηση της μεγάλης περιουσίας).

⁴ Δεν υπολογίζονται μειώσεις στα δαπάνες για επιδόματα ανεργίας, καθώς δίνεται πλέον η δυνατότητα αύξησής τους.

⁵ Από τις εξοικονομούμενες εισφορές περίπου 9 δισ. θα πάνε να πάνε στην άμεση δημιουργία 600.000 θέσεων εργασίας, ως εισόδημα. Σε αυτό θα πρέπει να προστεθεί και ένα ποσό από τα εισοδήματα που θα δημιουργηθούν. Ένα αντίστοιχο ποσό περίπου 9 δισ. από εισφορές ελεύθερων επαγγελματιών θα προστεθεί στην κατανάλωσή τους, ενώ θα δημιουργηθεί και πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα σε επόμενο χρόνο με τη δημιουργία θέσεων εργασίας για την κάλυψη της νέας ζήτησης.

⁶ Αλλαγή που θα συμβάλλει στην αύξηση του ΑΕΠ και συνεπώς στη μείωση του ποσοστού της συνταξιοδοτικής δαπάνης και στους δείκτες χρέους.ι.

Το πλεονέκτημα του συνδυασμού καθολικής κρατικής σύνταξης και μείωσης του χρόνου εργασίας έναντι άλλων απλοϊκών νεοφιλελεύθερων προτάσεων για καθολική σύνταξη έγκειται ακριβώς στο συνδυασμό των δύο. Είναι ο μοναδικός τρόπος να καλυφθεί το κόστος στη μεταβατική περίοδο, με εξασφάλιση των «κατοχυρωμένων» δικαιωμάτων. Στην πραγματικότητα, η δυναμική εικόνα είναι ακόμη καλύτερη από ότι η στατική που αποδόθηκε παραπάνω, καθώς η επιπλέον κατανάλωση θα οδηγήσει σε ένα ενάρετο κύκλο απασχόλησης, κατανάλωσης και επενδύσεων, με ακόμη καλύτερα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα.

Πολιτική διαχείριση της εφαρμογής των αλλαγών

Από μία απλή νομοθέτηση της μείωσης του εργάσιμου χρόνου δεν διασφαλίζεται η εφαρμογή του μέτρου πολιτικής. Χρειάζεται και νομιμοποίηση και αποδοχή από τους κοινωνικούς εταίρους και ενίσχυση των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών (ΣΕΠΕ κλπ.).

Η αλλαγή θα πετύχει πολιτικά εφόσον γίνει σε σύντομο, από την εκλογή μιας νέας κυβέρνησης, πολιτικό χρόνο, ώστε να φανούν όλα τα θετικά αποτελέσματα.

Προτείνεται εντατική και σύντομη σε διάρκεια διαβούλευση με τους παραγωγικούς φορείς και τα συνδικάτα που εφόσον κριθεί αναγκαίο το αποτέλεσμα/προτασή της μπορεί να καταλήξει και σε δημοψήφισμα (δεν χρειάστηκε για την εφαρμογή του 40ωρου).

Μπορεί να αξιοποιηθούν τα εργαλεία του ΟΑΕΔ για υποστήριξη της μετάβασης, π.χ. επιδότηση της ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης των νέων εργαζομένων και του κόστους επένδυσης (εργαλεία, υπολογιστές κλπ.).

Η μεταβατική περίοδος -π.χ. από τη νομοθέτηση μέχρι την έναρξη του επόμενου έτους- μπορεί να αξιοποιηθεί από τις επιχειρήσεις για προετοιμασία της αναδιοργάνωσής τους (το ίδιο και για το Δημόσιο, απ' όπου θα προκύψουν και επιπλέον εξοικονομήσεις, π.χ. ενέργεια).

Πώς θα εξασφαλισθεί η εφαρμογή του 30ωρου

Από τους εργαζόμενους του ΕΦΚΑ το 25-30% (1.500-2.000 άτομα) μπορούν να ενισχύσουν το ΣΕΠΕ και άλλους εποπτικούς μηχανισμούς.

Οι υπόλοιποι θα μπορούσαν να ενισχύσουν την ΑΑΔΕ και υγεία, παιδεία, ΟΤΑ κλπ. με το κατάλληλο πρόγραμμα επανακατάρτισης (από τους πόρους του ΕΣΠΑ και του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας).

Συνοδευτικές ρυθμίσεις

- Κατάργηση εισφορών βαρέων και ανθυγιεινών, με ρύθμιση για ακόμη πιο μειωμένη απασχόληση σε αυτές τις κατηγορίες απασχόλησης (π.χ. 4-ή-5ωρο). Δεν έχει λογική να επιβαρύνεται η υγεία τους με αντιστάθμιση την υψηλότερη σύνταξη εάν επιβιώσουν.
- Μεταβατική περίοδος, για όσους έχουν «κατοχυρώσει» συνταξιοδοτικά δικαιώματα, π.χ. 5-7 έτη, ώστε να μην μειωθούν τυχόν υψηλές συντάξεις (έχει υπολογισθεί στο κόστος στη μεταβατική περίοδο, όπου μπορεί να συμβάλει και το αποθεματικό του ΑΚΑΓΕ).
- Καμία φοροαπαλλαγή για τυχόν εισφορές σε ιδιωτική ασφάλιση.
- Καθιέρωση εθνικής εκπτωτικής κάρτας για ηλικιωμένους (στη Ν. Ζηλανδία έχουν συμβληθεί χιλιάδες επιχειρήσεις), δίχως κρατική συμμετοχή.
- Θέσπιση ανώτατου και κατώτατου ορίου κρατικής συνταξιοδοτικής δαπάνης ως ποσοστό του ΑΕΠ (π.χ. 7-10%), ώστε να είναι σαφής και ορατή η επίπτωση σημερινών αποφάσεων στις μελλοντικές αποδόσεις (συντάξεις).
- Στο Δημόσιο η μείωση του ωραρίου μπορεί να γίνει σταδιακά και να συνοδευτεί με αναδιάρθρωση και εκσυγχρονισμό.

Παρόμοια συστήματα

Ιστορικά παρόμοια συστήματα έχουν η Νέα Ζηλανδία και στην Ευρώπη η Ιρλανδία, το ΗΒ και Σκανδιναβικές χώρες. Έχουν υψηλά ποσοστά αναπλήρωσης στα χαμηλά εισοδήματα και χαμηλό, συγκριτικά, συνολικό κόστος.

Το σύστημα είναι ιδιαίτερα δημοφιλές. Στη Νέα Ζηλανδία έγινε δημοψήφισμα για αλλαγή του σε σύστημα εισφορών (με κεφαλαιοποίηση) και καταψηφίστηκε με 87%.

Στη Ν. Ζηλανδία λειτουργεί συμπληρωματικά δημόσιο επικουρικό σύστημα στο πλαίσιο του οποίου οι πολίτες επιλέγουν πότε θα εισφέρουν και η επικουρική σύνταξη αποδίδεται με τη συνταξιοδότηση. Αντίστοιχα προτείνεται και στην Ελλάδα, αντί για να «ιδιωτικοποιηθούν» οι επικουρικές εισφορές να διαχειρίζονται από ειδικό φορέα (επενδυτικό αναπτυξιακό Ταμείο) εντός ή υπό την επίβλεψη της Αναπτυξιακής Τράπεζας (με κρατική εγγύηση), όπου και θα κεφαλαιοποιούνται ατομικά οι εισφορές των ασφαλισμένων. Οι εισφορές για τις επικουρικές θα αποδίδονται με ευέλικτο τρόπο, ανάλογα με την εργασιακή κατάστασή τους. Παρόμοιο παράδειγμα είναι αυτό του αντίστοιχου ταμείου της Ν. Ζηλανδίας, όπου οι πολίτες αποδίδουν εισφορές που κυμαίνονται ανάλογα με τις ανάγκες τους, και η σύνταξη υπολογίζεται βάσει αυτών των εισφορών με διαφανή και γνωστό από πριν τρόπο, ώστε να μπορούν να εκτιμήσουν το ύψος της επικουρικής που θα λάβουν. Οι εισφορές και η κεφαλαιοποίησή τους θα αποτελέσουν αναπτυξιακό πόρο, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της μελλοντικής οικονομίας που θα δώσει τις αντίστοιχες επικουρικές, με επενδύσεις σε υποδομές, ΔΕΚΟ κοκ.

Ομάδα	Μεγαλύτερο συστατικό των συνολικών παροχών κοινωνικής προστασίας		Εισφορές εργοδοτών (ως % όλων των κοινωνικών εισφορών)	Κράτη Μέλη	Κράτη μη-μέλη
	Κρατική δαπάνη	Κοινωνικές εισφορές			
1	X		δ.α.	Δανία, Ιρλανδία, Κύπρος, Μάλτα, Φιλανδία και Σουηδία	Ηνωμένο Βασίλειο και Νορβηγία
2		X	≥ 65 %	Βέλγιο, Τσεχία, Εσθονία, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Πορτογαλία και Σλοβακία	Ισλανδία
3		X	< 65 %	Βουλγαρία, Γερμανία, Ελλάδα, Κροατία, Ουγγαρία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Αυστρία, Ρουμανία και Σλοβενία	Ελβετία, Μαυροβούνιο, Βόρεια Μακεδονία, Σερβία, Τουρκία και Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Πηγή: Eurostat (online data code: spr_rec_sumt)

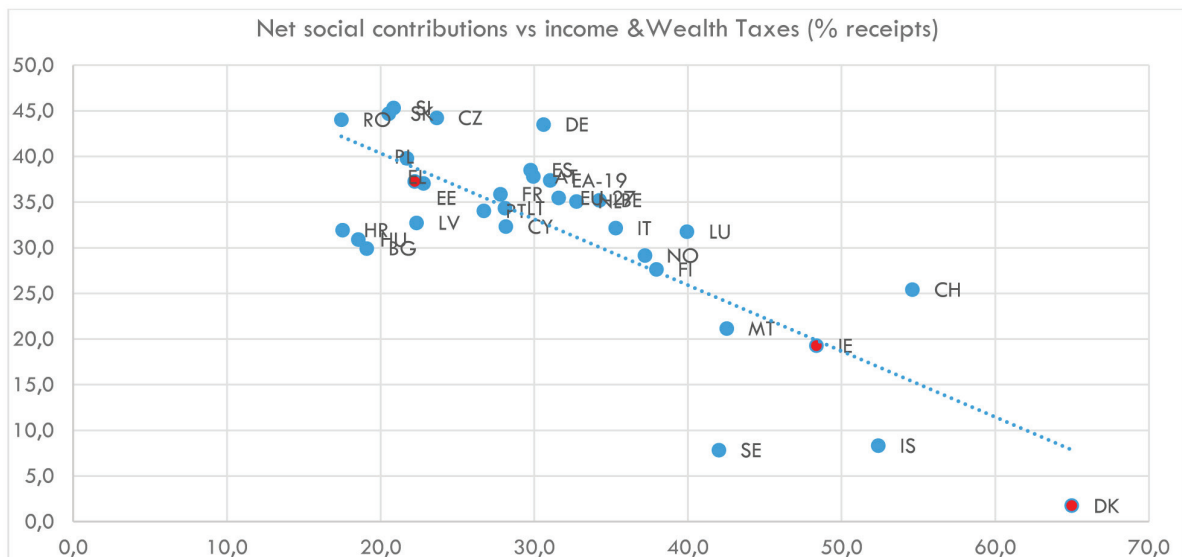

Η αντιστάθμιση φορολογικού και συνταξιοδοτικού

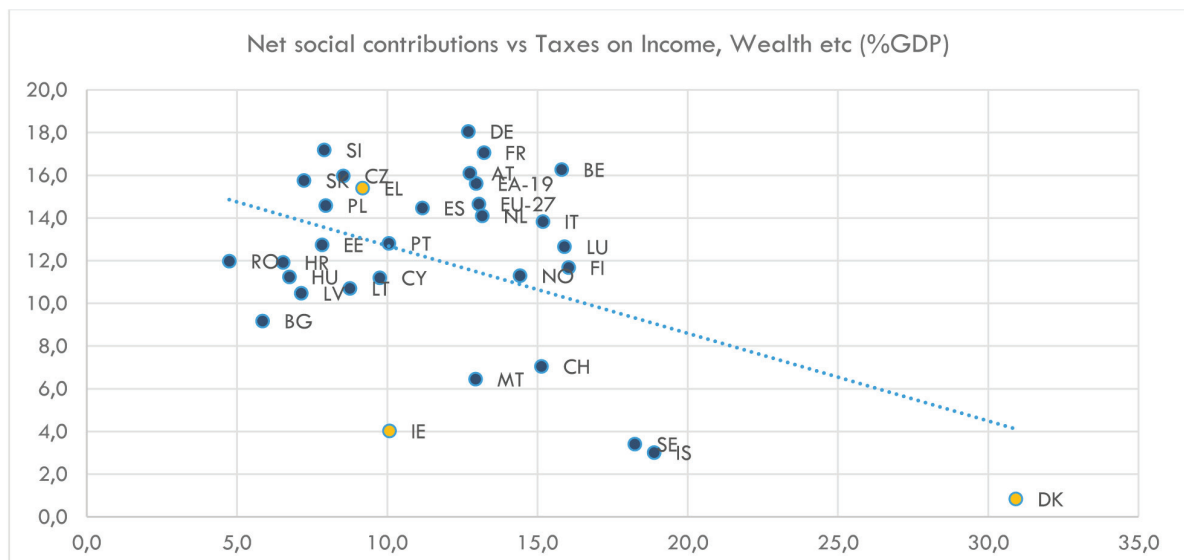
Στα παρακάτω διαγράμματα φαίνεται ο συμπληρωματικός-αντισταθμιστικός χαρακτήρας μεταξύ των εισφορών στην κοινωνική ασφάλιση και της φορολογίας, όπως προκύπτει από την καταγραφή της Eurostat, τόσο σε όσους κρατικών εσόδων όσο και σε ποσοστά του ΑΕΠ.

Όπου το μεγαλύτερο μέρος του κοινωνικού κράτους χρηματοδοτείται από τη φορολογία, η δαπάνη θεωρείται επένδυση (στην παιδεία, στην υγεία, στην ποιότητα ζωής) αντί για απλή δαπάνη.

Κοινωνικές εισφορές και φορολογικές αποδόσεις ως ποσοστό των εσόδων του ΚΠΥ

Κοινωνικές εισφορές και φορολογικές αποδόσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ

Τα οφέλη της μείωσης του χρόνου πλήρους απασχόλησης

Από την πλευρά των επιχειρήσεων παράλληλη μείωση χρόνου εργασίας (40-30) με την κατάργηση των εισφορών οδηγεί σε εξοικονόμηση που ανάλογα με τις συνοδευτικές ρυθμίσεις μπορεί να φτάσει το 10% του υφιστάμενου εργατικού κόστους.

Η μείωση του χρόνου εργασίας θα συμβάλλει στα παρακάτω:

- Αύξηση της απασχόλησης (600.000 θέσεις εργασίας το 1ο έτος και 100.000 το 2ο)
- Αύξηση του ωρομισθίου και αποθάρρυνση των υπερωριών και της μερικής απασχόλησης
- Αποθάρρυνση της πρόωρης συνταξιοδότησης
- Αύξηση των εισοδημάτων των νοικοκυριών
- Αύξηση του ποσοστού της εργασίας στο ΑΕΠ
- Ενθάρρυνση προσλήψεων και μείωση κινήτρων για μαύρη εργασία και για τη σχετιζόμενη φοροδιαφυγή
- Αύξηση της παραγωγικότητας:
  - ο από τη μείωση του χρόνου εργασίας λόγω χαμηλότερης καταπόνησης και κόπωσης και
  - ο από την αύξηση της κατανάλωσης που θα προκύψει από την αύξηση των εισοδημάτων, με αποτέλεσμα την καλύτερη (υψηλότερη) αξιοποίηση των παραγωγικών πόρων.
- Μείωση των εργατικών ατυχημάτων από τον περιορισμό της σωματικής και πνευματικής κόπωσης σε ημερήσια βάση.
- Βελτίωση των συσχετισμών στα εργασιακά που διευκολύνει την αύξηση μισθών, την εφαρμογή φιλικών προς την εργασία και του εργαζόμενους διατάξεων (επαναφορά συλλογικών συμβάσεων εργασίας κλπ.) και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας.
- Βελτίωση του ηθικού και χρόνο για συμμετοχή στα κοινά (αντί για κυνήγι συμπληρωματικού εισοδήματος ή εγκατάλειψη λόγω κακής ψυχολογίας).
- Ομαλότερη μετάβαση στην ψηφιακή συνθήκη (απασχόληση σήμερα των μεγαλύτερων, χρόνος για εκπαίδευση-κατάρτιση, συνδυασμό αναδιοργάνωσης με ψηφιοποίηση λειτουργιών και διαδικασιών).
- Η εφαρμογή ουσιαστικής μείωσης του χρόνου πλήρους απασχόλησης αφορά σε εργαζόμενους και ανέργους.
- Ενθαρρύνει τους ελεύθερους επαγγελματίες να συστήσουν πολυμελείς επιχειρήσεις για καλύτερη ποιότητα ζωής και οδηγεί σε επιπλέον αύξηση της παραγωγικότητας.
- Η αύξηση εισοδημάτων και ελεύθερου χρόνου βελτιώνει και τη ζήτηση σε τομείς υπηρεσιών, αναψυχής και πολιτισμού.

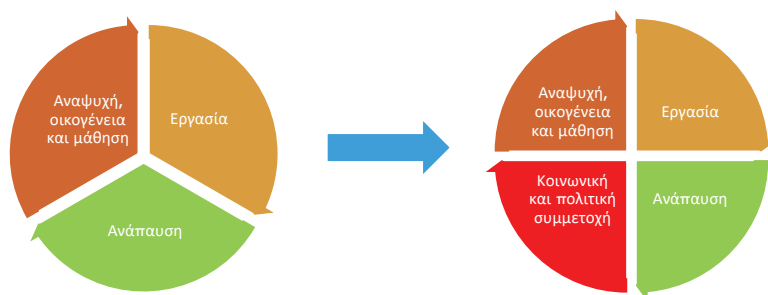
Επιπλέον, από τη μείωση του χρόνου εργασίας και από την καθιέρωση καθολικής σύνταξης χωρίς εισφορές:

- Θα εξοικονομηθούν πόροι σε ό,τι αφορά το κράτος πρόνοιας, στην υγεία (ατυχήματα, δημόσια υγεία κλπ.), στα επιδόματα ανεργίας, φτώχειας κλπ.
- Θα καλυφθεί ένα επιπλέον 16% των σε ηλικία σύνταξης που δεν λαμβάνουν καμία σύνταξη με το παρόν σύστημα.
- Θα αυξηθούν οι συντάξεις κάτω των 800 ευρώ (των 2/3 των συνταξιούχων)
- Θα αυξηθεί η αναπλήρωση εισοδήματος για τα χαμηλά εισοδήματα που το έχουν περισσότερο ανάγκη. Π.χ. ένα ζευγάρι θα λαμβάνει 1800 ευρώ αθροιστικά
- Θα απλοποιηθεί η διαδικασία και θα μειωθεί το κόστος ίδρυσης επιχειρήσεων, ιδιαίτερα συνεταιριστικών, όπου αποτελεί κύριο εμπόδιο.
- Θα δημιουργηθεί αίσθημα ασφάλειας για τη συνταξιοδότηση.
- Η σύνδεση των συντάξεων με το μέλλον της οικονομίας (αμφίπλευρη διαγενεακή αλληλεγγύη) θα συμβάλλει σε μια θετική αλλαγή σε ό,τι αφορά την πολιτική συμπεριφορά.

Τέλος, πολιτικά οφέλη θα είναι:

- Ο δικαιότερος επιμερισμός του κόστους συντήρησης, αναπαραγωγής και αναβάθμισης του κράτους πρόνοιας, βάσει των εισοδημάτων από όλες τις πηγές.
- Η ενθάρρυνση επιστροφής νέων (reverse brain drain).
- Η αύξηση του ελεύθερου χρόνου, με κοινωνικό όφελος στη συμμετοχή στα κοινά, την οικογένεια κλπ
- που αποτελεί και ιδεολογική πρόκληση.

Σχήμα 2: από το
8/40ωρο στο
6/30ωρο

Η μείωση από 40 σε 30 ώρες είναι πιο εύκολο να εφαρμοσθεί, σε σύγκριση με άλλες μειώσεις (35ωρο, 4ημερο κλπ.) γιατί απαιτεί απλούστερες αλλαγές στη λειτουργία των επιχειρήσεων (π.χ. από 3 σε 4 βάρδιες στις 24ωρης λειτουργίας) και στη λειτουργία των νοικοκυριών (σχολεία, συνδυασμός συντρόφων κλπ.).

Σημαντική διαφορά επίσης αφορά στην προσέγγιση στην οικονομία του ελεύθερου χρόνου. Θεωρείται εδώ ότι μπορεί πιο οργανικά να εμπλουτισθεί το μίγμα δραστηριοτήτων της ημέρας με όρους κοινωνικής λειτουργίας και συμμετοχής, αντί για το δυισμό «ημέρες εργασίας και ημέρες αργίας», που υπονοεί περισσότερο λογική καταναλωτή παρά πολίτη.

ΕΝΑ

**Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών**

ΕΝΑ Ινστιτούτο
Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 106 71 Αθήνα,
+30 210 364 7912

info@enainstitute.org
www.enainstitute.org

** Η παρούσα δημοσίευση εκφράζει τις απόψεις
του συγγραφέα και δεν εκφράζει απαραίτητα ή
και στο σύνολό της το ΕΝΑ*

